

ΤΑΞΗ: Γ΄ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ: ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΜΑΘΗΜΑ: ΛΑΤΙΝΙΚΑ – ΕΠΙΠΕΔΟ Α

Ημερομηνία: Πέμπτη 3 Ιανουαρίου 2019
Διάρκεια Εξέτασης: 3 ώρες

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

Α1.

Σε αυτήν την πολιτεία, την οποία συγκρατούν οι νόμοι, οι καλοί άνδρες (πολίτες) τηρούν πρόθυμα τους νόμους. Γιατί ο νόμος είναι το θεμέλιο της ελευθερίας, η πηγή της δικαιοσύνης.

.....
Μια ξάστερη νύχτα, ξαφνικά η σελήνη είχε χαθεί (είχε πάθει έκλειψη): εξαιτίας του ξαφνικού παράξενου και φοβερού θεάματος, τρόμος είχε καταλάβει τις ψυχές των στρατιωτών και ο στρατός είχε χάσει την αυτοπεποίθησή του (το ηθικό του). [...] Έτσι οι ελευθέριες τέχνες του Γάλλου άνοιξαν τον δρόμο για εκείνη τη λαμπρή νίκη του Παύλου. Επειδή εκείνος είχε νικήσει τον φόβο του ρωμαϊκού στρατού, ο στρατηγός μπόρεσε να νικήσει τους αντιπάλους.

.....
Εκείνος απάντησε ότι ήταν ο Πλούτωνας. Τότε τρόμος συντάραξε τον Κάσσιο και τον σήκωσε από τον ύπνο. Ο Κάσσιος φώναξε τους δούλους και τους ρώτησε για τον άνθρωπο. Εκείνοι δεν είχαν δει κανένα.

.....
Όταν ήταν αρχηγός ο Βρέννος, οι Γαλάτες (ή: οι Γαλάτες με αρχηγό το Βρέννο), αφού κατατρόπωσαν τις λεγεώνες των Ρωμαίων (κοντά) στον ποταμό Αλλία, κατέστρεψαν εντελώς την πόλη Ρώμη εκτός από το Καπιτώλιο, για το οποίο πήραν ως αντάλλαγμα ένα τεράστιο χρηματικό ποσό. Τότε ο Κάμιλλος, ο οποίος είχε παραμείνει εξόριστος για πολύ καιρό στην Αρδέα, εξαιτίας της λείας από τους Βηίους, η οποία δεν είχε μοιραστεί ακριβοδίκαια, εξελέγη δικτάτορας, αν και απουσίαζε.

[Η μετάφραση ακολουθεί το πρότυπο του Ψηφιακού Εκπαιδευτικού Βοηθήματος].

B1α.

fons:	fontium
illustrem:	illustri
metum:	metus
somno:	somni
flumen:	flumina
exilio:	exilii/-i
aequo iure:	aequum ius

[Ο κάθε τύπος βαθμολογείται με **μία (1)** μονάδα].

B1β. *Lex enim est fundamentum libertatis, fons aequitatis.*

↓ ↓ ↓ ↓

Leges enim sunt fundamenta libertatis, fontes aequitatis.

[Οι αλλαγές είναι **τέσσερις (4)** και σε καθεμία αντιστοιχεί **μία (1)** μονάδα].

B1γ.

	Genetivus (= Γενική)	Dativus (= Δοτική)	Accusativus (= Αιτιατική)	Είδος
neminem	nullorum	nullis	nullos	αόριστη-ουσιαστική αντωνυμία
quo	quorum	quibus	quae	αναφορική αντωνυμία
ille	illorum	illis	illos	δεικτική αντωνυμία

[Ο κάθε τύπος βαθμολογείται με **0,25** μονάδας].

B2α.

servant:	servemini
defecerat:	defecta erat
dederunt:	dantium & daturorum
vicerat:	vinci
Respondit:	responsum fore
concussit:	concutiet
deletis:	deletā
everterunt:	evertunto
acceperunt:	accipereris/-re
fuerat:	fuissent
est factus:	fac (Ε.Φ.) & fi (Π.Φ.)

[Ο κάθε τύπος βαθμολογείται με **μία (1)** μονάδα. Στις περιπτώσεις που ζητούνται δύο ρηματικοί τύποι ο καθένας βαθμολογείται με **0,5** μονάδας].

B2β. est factus: Το ρήμα *est factus* προέρχεται από το ρήμα *fiō*.

Απαρέμφατο Ενεστώτα: **fieri**

Απαρέμφατο Μέλλοντα: **factum iri**

Απαρέμφατο Παρακειμένου: **factum, -am, -um esse & factos, -as, -a esse**

Απαρέμφατο Συντ. Μέλλοντα: **factum, -am, -um fore & factos, -as, -a fore**

[Ο κάθε τύπος βαθμολογείται με **μία (1)** μονάδα].

Γ1α. In ea civitate, quam leges continent, boni viri libenter leges servant:

↓ ↓ ↓ ↓ ↓ ↓ ↓ ↓

In ea civitate, **quae legibus continetur, a bonis viris libenter leges servantur.**

[Οι αλλαγές είναι **επτά (7)** και σε καθεμία αντιστοιχεί **0,5** μονάδας].

Γ1β. Serena nocte luna defecerat:

↓

In bello luna defecerat.

[Η χρήση της πρόθεσης *in* βαθμολογείται με **μία (1)** μονάδα και η χρήση της πτώσης της αφαιρετικής για το ουσιαστικό *bellum* βαθμολογείται επίσης με **μία (1)** μονάδα. Προτιμάμε τη χρήση του εμπρόθετου προσδιορισμού, αφού πρόκειται για φυσική υποδιαίρεση του χρόνου και το ουσιαστικό *bellum* δεν ακολουθείται από επιθετικό προσδιορισμό].

Γ1γ. Illi neminem viderant: Illi quemquam non viderant¹.

[Οι αλλαγές είναι **δύο (2)** και σε καθεμία αντιστοιχεί **μία (1)** μονάδα].

¹ Πρβλ. σχολικό βιβλίο, Λατινικά, τεύχος Β΄, Γ΄ Γενικού Λυκείου, Ομάδας Προσανατολισμού Ανθρωπιστικών Σπουδών, σελ. 164, το αντίστοιχο σχόλιο των παρατηρήσεων.

Γ2α. *inclamavit: inter vos inclamavistis*

[Η χρήση της πρόθεσης *inter* μαζί με την προσωπική αντωνυμία *vos* βαθμολογούνται με **μία (1)** μονάδα και το ρήμα βαθμολογείται επίσης με **μία (1)** μονάδα].

Γ2β. *Ille respondit se esse Orcum:*

Ego respondi me esse poetam epicum.

[Οι αλλαγές είναι **πέντε (5)** και σε καθεμία αντιστοιχεί **0,5** μονάδας].

Γ2γ. *propter Veientanam praedam non aequo iure divisam:*

Ο εμπρόθετος προσδιορισμός *propter praedam* δηλώνει το εξωτερικό αναγκαστικό αίτιο. Οι αντίστοιχες δευτερεύουσες προτάσεις με τις οποίες μπορεί να αντικατασταθεί είναι οι δευτερεύουσες αιτιολογικές προτάσεις. Η μετοχή *divisam* προέρχεται από το ρήμα *divido*. Στην περίπτωση που θέλουμε να δώσουμε έμφαση στο υποκείμενο του ρήματος, θα χρησιμοποιήσουμε την ενεργητική σύνταξη, ενώ στην περίπτωση που θέλουμε να δώσουμε έμφαση στην πράξη, θα χρησιμοποιήσουμε την παθητική σύνταξη.

***Quia, quod, quoniam Camillus aequo iure Veientanam praedam non divisit*².**

Quia, quod, quoniam Veientana praeda aequo iure non divisa est.

[Οι αλλαγές είναι **επτά (7)** και βαθμολογούνται ως εξής: *οι σύνδεσμοι εισαγωγής των αιτιολογικών προτάσεων* βαθμολογούνται στην κάθε πρόταση με **μία (1)** μονάδα, η *συνεκφορά Veientana praeda* στην κάθε πρόταση βαθμολογείται με **μία (1)** μονάδα, *το ρήμα της κάθε δευτερεύουσας πρότασης* βαθμολογείται με **μία (1)** μονάδα και τέλος το ουσιαστικό *Camillus* βαθμολογείται με **μία (1)** μονάδα].

²

Στην πρώτη περίπτωση κάποιος μαθητής μπορεί να χρησιμοποιήσει και την έγκλιση της υποτακτικής, θεωρώντας ότι πρόκειται για αιτιολογία υποκειμενικά αποδεκτή, αφού εμπλέκεται ο ανθρώπινος παράγοντας. Επομένως, είναι αποδεκτή και η λύση: ***Quia, quod, quoniam Camillus aequo iure Veientanam praedam non divisisset.*** Επίσης, κάποιος μαθητής μπορεί να θεωρήσει ότι η αιτιολογία είναι (το) αποτέλεσμα εσωτερικής λογικής διεργασίας, οπότε είναι αποδεκτή και η λύση με τον αιτιολογικό σύνδεσμο *cum*: ***Cum Camillus aequo iure Veientanam praedam non divisisset.***

Γ2δ.

- i. Sulpicius Gallus bellum contra Persam/-en regem (Perses rex) ή cum Persa/-e rege (Perses rex) gerebat.
- i. Sed Octavianus adulescentem capitis (caput) multavit.
- ii. Libri pulchri pleni exemplorum (exempla, -orum) virorum clarorum (viri clari) sunt.
- iii. Etsi (= αν και) non habet magnus numerus militum (milites), imperator adverasrios vincere potuit.
- iv. Homo quidam summo ingenio (summum < υπερθετικός βαθμός του επιθέτου superus, -a, -um ingenium) ad Cassium venit.
- v. Homo quidam viginti annorum (viginti anni) ad Cassium venit.
- vi. Tota urbe (totus, tota, totum, urbs) Romani victoriam agunt festum diem (< ago festum diem = γιορτάζω).
- vii. Imperator iussit consulem (consul) non remanere (non remaneo) in hibernis.

[Ο κάθε τύπος βαθμολογείται με **μία (1)** μονάδα. Στις παρενθέσεις που υπάρχουν συνεκφορές, η κάθε λέξη βαθμολογείται με **0,5** μονάδας].